

INKLUDERANDE DIALOG EN UTMANING

Victoria Percovich,
projektledare på
Miljöförvaltningen i
Malmö.

Lars Mogensen,
moderator
och Åsa Lindh,
generaldirektör
Svenska ESF-rådet.

– Det behövs satsningar på både fysisk miljö och sociala investeringar för att lyfta miljonprogramsområden. Utanförskapet har sociala orsaker, människor känner sig inte delaktiga i samhället. Att ha ett arbete är inte hela lösningen, sa Victoria Percovich.

Victoria Percovich, projektledare på Miljöförvaltningen i Malmö, förespråkar ett långtgående samarbete mellan samhällets aktörer. Malmö tar emot 44 procent av alla nyanlända flyktingar som kommer till Sverige. Hälften av dessa väljer att stanna i staden.

Hon inledde Integrationsfondens slutkonferens 2014, som hölls i samarbete med Malmö stad och var en del av tredagarskonventet *C/O stad 2014*, med fokus på miljonprogram i förvandling.

Kommunikation som förmåga till konstruktiv dialog, informationsspridning och samverkan, löpte som en röd tråd genom diskussionerna i Moriska paviljongen i Malmö folkets park. Ämnen som lyftes i programmet var nyanländas hälsa, interkulturell dialog och den idéburna sektorns roll i dagens integrationsarbete.

Informationsspridning en utmaning

Flera av projekteten berättade om hur de arbetat för att nå utsatta grupper, framför allt kvinnor och barn, och vittnade om svårigheter att komma i kontakt med dessa.

– Vi måste arbeta med uppsökande verksamhet för att nå ut, och samarbeta med till exempel invandrarföreningar. Vi kan inte vänta oss att de kommer till oss, säger Inger Svensson, leg. tandhygienist från projektet *Integration svensk tandhälsa*.

Det finns också luckor i kunskaperna om migrationsprocessen hos en del yrkesgrupper som möter nyanlända i sitt arbete, vilket leder till bristande förståelse för gruppens behov, särskilt bland läkare och psykologer, menade Manuel Frenandez Gonzales, överläkare vid Institutionen för neurovetenskap på Akademiska sjukhuset.

Under paneldiskussionen om interkulturell dialog, framkom att det är minst lika utmanande att hitta en fungerande retorik för att nå majoritetsbefolkningen, eftersom ord som integrations- eller mångfaldsprojekt tenderar att skrämja bort infödda svenskar.

Struktur vs invid

Under paneldebatterna gick det också att skönja en polarisering kring möjligheten att förändra strukturer med projektverksamhet.

– Det krävs strukturella och genomgripande samhällsförändringar, även om projekten säkert är behjärtansvärda, sa Tapio Salonen, professor i socialt arbete vid Malmö högskola.

Han fick dock mothugg av både publik och medpanelister som anser att projektens individperspektiv är viktigt eftersom institutionerna bär på diskriminerande strukturer som är svåra att komma åt med enbart systemförändringar.

Konferensen hölls den 20 maj 2014. Samtalen finns tillgängliga som film på Svenska ESF-rådets webb, www.esf.se.

GOD VÅRD UNDERLÄTTAR

– Många projekt har efterfrågat ett större engagemang från vården i arbetsmarknadspolitiken, sa moderator **Clara Lindblom**, från Institutet för framtidsstudier och temagrupperna Integration i arbetslivet.

I Malmö liksom i övriga Sverige är det stora skillnader i hälsa och livslängd mellan olika bostadsområden. En av programpunkterna under Integrationsfondens slutkonferens 2014 var nyanländas hälsa. I panelen presenterades projekt där vården har arbetat aktivt för att stärka nyanländas hälsostatus.

Invandrades hälsa kan försämras

Bo Johansson forskar vid Uppsala universitet och arbetar med projekt ALPIN-Astma och allergiprevention för nyanlända anhänginvandrade.

– I miljonprogrammen bor ofta fler personer i varje lägenhet, än de är avsedda för. Det leder till dålig inomhusmiljö. Men det finns saker man kan göra som individ för att förebygga allergi till följd av mögel och fukt. Vi måste lära oss att förmedla den här informationen på rätt sätt.

Projektet har lett fram till ett samarbete med bland andra fastighetsägare och fastighetsförvaltare och ökad kunskapsbildning.

– Det hjälper inte att tala om att man ska städa under sängen, när folk sover på madrass på golvet, säger han.

Ett av projekten, *HELMI – Health Migration and Integration*, har bedrivit forskning kring hälsan hos thailändska och somaliska kvinnor.

– Som grupper står thailändska och somaliska kvinnor relativt långt utanför samhället och drabbas i högre grad av fördomar än andra invandrargrupper. De präglas också av arbetslöshet, social isolering och låg tillit till samhället, sa Cecilia Fernbrandt, som har arbetat med projektet.

Hon forskar om, och arbetar för att förbättra, gruppernas hälsa.

I den thailändska gruppen mådde många bra när de kom till Sverige, men sämre efter en tid i landet. I Sverige är 84 procent av de thailändska invandrarna kvinnor. Många kommer som anhänginvandrade och är gifta eller lever med svenska män.

– De kommer hit med en förväntan om att livet ska bli bättre, men sedan upplever de sig socialt isolerade.

Hälsosatsning ger samhällskunskap

Folk tandvården i Kronoberg har drivit projektet *Integration svensk tandhälsa*, för att främja tandhälsan hos anhänginvandrande somaliska barn.

– Vi har konstaterat att de somaliska barnen har sämre tandhälsa än svenska barn och mycket socker i kosten. De har också dålig kunskap om hur man sköter sina tänder och om hur folk tandvården fungerar.

Utöver att ge barn förutsättningar för bättre hälsa, har projektet också blivit ett sätt att sprida kunskap om hur folk tandvården fungerar.

Båda projekten har mött stora utmaningar i arbetet med att nå ut och sprida information i grupperna. De har arbetat med externa samarbetspartners utanför landstinget, lokala organisationer, kommuner och invandrarföreningar. Man har också genomfört informationskampanjer på somali.

– För att komma i kontakt med den somaliska gruppen behöver man ta in personer från målgrupperna, som vet hur man kan nå ut. Det behövs målgruppsanpassade insatser, säger Cecilia Fernbrandt.

Bristande förståelse i vården

Manuel Fernandez Gonzales, överläkare vid Institutionen för neurovetenskap på Akademiska sjukhuset, menade att det finns kunskapsluckor om migrationsprocessen bland läkare och psykologer som möter nyanlända i sitt arbete.

– Det leder till bristande förståelse för gruppens behov.

Clara Lindblom, forskningsassistent, IFFS, Cecilia Fernbrandt, projekt HELMI, Inger Svensson, projekt Integration svensk tandhälsa, Bo Johansson, projekt ALPIN, Astma och allergiprevention för nyanlända anhänginvandrade, Tapio Salonen, professor i socialt arbete och dekan vid Fakulteten för Hälsa och samhälle vid Malmö Högskola.

DIALOG – PÅ VEMS VILLKOR?

Möten sker ofta på majoritetssamhällets arena och villkor, trots projektens intentioner att involvera målgruppen. Det finns många hinder för genuin dialog i många samhällsstrukturer, menar Helene Elvstrand, universitetslektor på Linköpings universitet och projektledare för SiK-projektet.

demokrati och kommunens och polisens roll, för att skapa tillit till myndigheten.

– Det ledde till att föräldrar kunde tala om för sina ungdomar vad som gällde, istället för tvärt om. Men det är jättesvårt att föra en dialog på så ojämlika villkor. Vi såg det som en början. Det tar tid att skapa relationer, sa han.

Men arbetet med relationsbyggande har lett fram till att myndighetspersoner och föräldrar samlas i Folkets hus till samtal och samarbete kring nattvandring och andra lokala aktiviteter.

– Arbetet leds av polisen och var från början inte tänkt som en integrationsverksamhet, men det blev en mötesplats där vi träffas på mer lika villkor.

Hon har besökt och intervjuat projekt under tre års tid och systematiserat erfarenheter. Resultatet presenteras i rapporten *Dialogens paradoxer*.

Kring detta kretsade samtalet under paneldiskussionen om interkulturell dialog vid Integrationsfondens slutkonferens 2014 i Malmö.

– Egentligen är det inte så stor skillnad mellan interkulturell dialog och andra mellanmänniskliga samtal. Det viktiga är vad vi gör. Kanske ska vi utgå ifrån att människor i grunden är lika varandra, och inte fästa så stor vikt vid kulturella skillnader, sa hon.

Utan relation ingen dialog

Innan man kan tala om en dialog måste man etablera en relation, menade Johnny Lindh, kommissarie vid Västerorts polismästardistrikt i Stockholm och projektledare för ett Integrationsfondsprojekt som resulterade i en webbaserad metodbok.

– Det var en utmaning att involvera tredjelandsmedborgare. Vi bestämde oss för att välja en specifik grupp, och de som är viktigast för barn och ungdomar är föräldrarna.

Polisen fick en ingång på SFI i Tensta där man deltog vid sex träffar för att berätta om

Förutsätter självreflektion

Paula Langöe arbetade tidigare med Integrationsfondsprojektet *Internation* som drevs av föreningen *Tamam*. Projektet ville skapa kontaktytor för studenter och nyanlända i Lund.

– Att samla människor under samma tak gör tyvärr inte att de interagerar. Därför fungerar det bättre med arrangerade aktiviteter, även om de kan kännas lite krystade till en början, sa hon.

De som arbetade i projektet insåg också att de behövde fundera över sin egen position.

– Jag har ingen migrationserfarenhet. Hur påverkar det projektets och aktiviteternas upplägg? Och vilka privilegier har jag som majoritetsperson? sa hon.

Moderator Per Wirtén, journalist, Elin Selig, projekt Integration Katrineholm, Johnny Lindh, projekt Metodhandbok för samverkan i segregerade områden, Paula Langöe, föreningen Tamam, Pernilla Landin, projekt Diapaxis, Helene Elvstrand, SiK.

EN KOMPETENT INTEGRATIONSAKTÖR?

Johan Nordqvist,
Svenska ESF-rådet.

– Frågan om hur det civila samhället kan stärka demokratin lyfts fram allt mer. Begreppet *den sociala ekonomin* började användas för-siktigt under 90-talet och idag finns många etablerade aktörer som verkar parallellt med våra offentliga välfärdssystem.

Så inledde moderator Johan Nordqvist, från Svenska ESF-rådet, programpunkten Idéburen sektor – en kompetent integrationsaktör, som handlade om hur det civila samhället kan fungera som ett komplement till offentlig sektor i integrationsarbetet.

Birthe Müller är projektledare för Integrationsfondsprojektet *Rådruum Skåne*. Projektet arbetar för att sprida kunskap om hur man navigerar i det svenska samhället. Det första Rådruum invigdes i maj. Här jobbar 15 frivilliga med att ge stöd till tredjelandsmedborgare, varav sex är från majoritetssamhället.

– Många undrar om det finns en risk för att man ersätter det offentliga med något annat.

Ann Wedin,
samhällspolitisk
rådgivare,
Röda Korset
nationellt och
Christian Foster,
Länsstyrelsen i
Stockholm.

Hon menar att det finns en rädsla för att professionell verksamhet konkurreras ut av idealitet och amatörism.

– Men vi bedriver verksamhet som inte ryms inom den offentliga verksamheten. Vi valde att etablera oss i Kristianstad först, för att de har det bästa medborgarkontoret. De tycker att vi är ett bra komplement.

Mer delaktighet mindre välgörenhet

En viktig aktör inom den ideella sektorn är Röda Korset. Röda Korset har haft 600 000 medlemmar men är idag nere i cirka 130 000.

Många associerar Röda Korset med välgörenhet vilket kan uppfattas som ett ensidigt omhändertagande.

– Men vi arbetar för delaktighet och det är vad projektet handlar om, sa Ann Wedin, samhälls-

politisk rådgivare, på Röda Korset om projektet *Frihet för delaktighet*, som finansierats av Integrationsfonden.

I Sverige arbetar Röda Korset med integration på olika sätt, till exempel asylrådgivning, familjeåterförening, traumabehandling för tortyrskadade, läxhjälp och mentorskap.

– Vi började etablera oss i socioekonomiskt utsatta områden för några år sedan. Tack vare Integrationsfonden fick vi möjlighet att satsa mer genomgripande. Tanken med projektet är att stärka egenmakt, bygga på delaktighet genom frivillighet och skapa arenor för att stärka människor.

Politiker engagerade men oförstående

Från politiskt håll har man stora ambitioner för den sociala ekonomin, men i praktiken är det svårt att hitta samarbetsformer. Det menar Henrik Emilsson, doktorand på Malmö högskola.

– Den sociala ekonomin vill vara ett komplement till offentlig verksamhet och en röst, inte utföra välfärdstjänster.

Han får medhåll av Ann Wedin och Birthe Müller.

– Vi upplever ett intresse, och samtidigt en oförståelse inför aktörernas olika roller och utgångspunkter. Regelsystemen inte är utformade efter oss och fungerar begränsande, sa Ann Wedin.

– Det handlar om att hitta kunskapsallianser och ta vara på den kraft som finns i civilsamhället, sa Birthe Müller.

Christian Foster, enhetschef på Länsstyrelsen i Stockholm anser att det behövs mer "fria" pengar i systemet.

– Idag är pengarna väldigt hårt styrda. Vi har en idé om att politiken ska styra utvecklingen åt ett visst håll med hjälp av ekonomiska styrmedel. Då kan vi inte samtidigt hävda att det är den ideburna sektorn som ska komma med lösningarna.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska integrationsfonden

**C/O MILJONPROGRAM
STAD I FÖRÄNDRING
2014 20–22 MAJ, MALMÖ**

Moderator: **Johan Nordqvist**, Svenska ESF-rådet. Medverkande: **Ann Wedin**, samhällspolitisk rådgivare Röda Korset, **Birthe Müller**, Hållbar utveckling Skåne, projektledare för Rådruum Skåne, **Christian Foster**, enhetschef, Länsstyrelsen i Stockholms län, **Henrik Emilsson**, doktorand Malmö högskola och **Ingvar Lundholm**, Norrbottens idrottsförbund, projektledare Egenmakt och ledarskap.